

ОСНОВНИ ДАННИ ЗА КУЛТУРАТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2013 ГОДИНА

Статистическите изследвания на НСИ в областта на културата осигуряват информация за дейността на музеите, театрите, библиотеките, кината, радио- и телевизионната програмна дейност и производството на филми. Основните показатели и обхвата на изследванията са в съответствие с методологическите изисквания на ЮНЕСКО и Евростат.

Културни институции

Културни институции са музеите, театрите и музикалните колективи (сценичните изкуства) и библиотеките.

1. Музеи

Към 31.12.2013 г. в страната действат 187 музея, регистрирани съгласно Закона за културното наследство.

Движимите културни ценности са национално богатство и формират Националния музеен фонд, който се състои от 7 456 хил. фондови единици. През 2013 г. броят на културните ценности намалява с 1.9% в сравнение с 2012 година.

С цел улесняване на комуникацията с публиката фондовите единици се цифровизират, като през 2013 г. техният брой е 275 хиляди.

Музеите по тематичен обхват се разпределят на два основни вида: общи и специализирани (включително художествени галерии). През 2013 г. действащи са 87 общи и 100 специализирани музея - съответно с 3 829 хил. и 3 627 хил. фондови единици.

Фиг. 1. Посещения в музеите

Посещенията в музеите през 2013 г. са 4 644 хил. и в сравнение с 2012 г. се увеличават с 13.1%. Увеличават се и посещенията в художествените галерии, които през 2013 г. са посетени

от 508 хил. лица, или с 21 хил. повече в сравнение с предходната година. Една пета от посещенията (879 хил.) са осъществени в дните със свободен вход. И през 2013 г. продължава трайната тенденция на намаляване на посещенията в музеите от чужденци (фиг.1).

Общите приходи на музеите през 2013 г. са 42 801 хил. лв. и в сравнение с предходната година се увеличават със 7.6%. Делът на бюджетната субсидия на отворените за посещения музеи представлява 72.4% от общите приходи на музеите. Приходите от посещенията са 7 212 хил., или 16.8% от общите приходи. През 2013 г. от европейски програми и проекти музеите са получили 1 784 хил. лв. (4.2% от общите им приходи), или със 799 хил. лв. повече в сравнение с 2012 година.

Общият персонал на музеите през 2013 г. е 2 860, като се увеличава с около 6% в сравнение с 2012 година. Увеличението се дължи на наемането на квалифициран персонал при извършването на археологически разкопки.

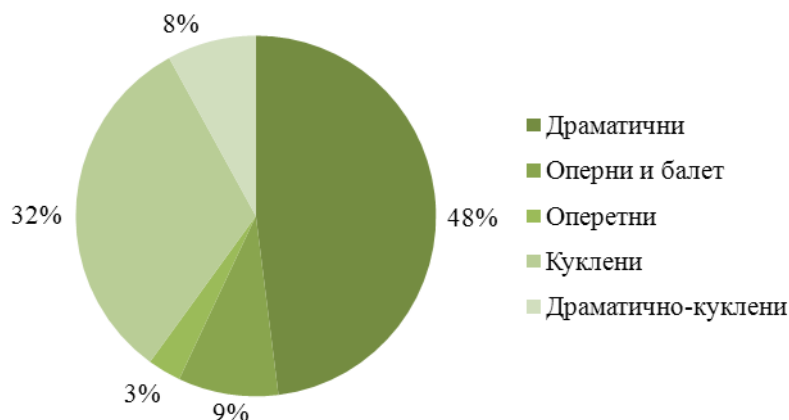
През 2013 г. в музеите са използвани 1 020 компютъра за административни цели, 663 - за съхранение на база данни, и 104 - за предоставяне на данни на посетителите.

2. Сценични изкуства

През 2013 г. в действащите 75 театъра в страната са организирани 14 463 представления, които са посетени от 2 178 хил. зрители. В сравнение с 2012 г. представленията се увеличават с 9.0%, а посещенията - с 13.3%. Средният брой посетители на един театър през 2013 г. е 29 хил. и в сравнение с предходната година се увеличава с около 3 хиляди. Увеличава си и средният брой посетители на едно представление от 145 през 2012 г. на 150 души през 2013 година.

В структурата на театрите по видове най-голям е делът на драматичните театри - 36, или 48% (фиг. 2). В тях през 2013 г. са представени 5 970 спектакъла. Относителният дял на представленията на драматичните театри от общия брой на представленията намалява с 3.6 процентни пункта в сравнение с 2012 година. Същевременно делът на куклените представления се увеличава с 4.7 процентни пункта, а драматично-куклените намаляват с 2.3 процентни пункта.

Фиг. 2. Структура на театрите по видове

Приходите в театрите през 2013 г. са 68 798 хил., като 14 478 хил. (21.0%) от тях са приходи от билети и от участия в турнета в страната и чужбина.

През 2013 г. в страната развиват дейност 58 музикални колектива - 6 филхармонии, 28 професионални ансамбъла за народни песни и танци и 24 оркестъра. Представленията на тези колективи намаляват с 22.7%, а посещенията - с 31.4% в сравнение с 2012 година

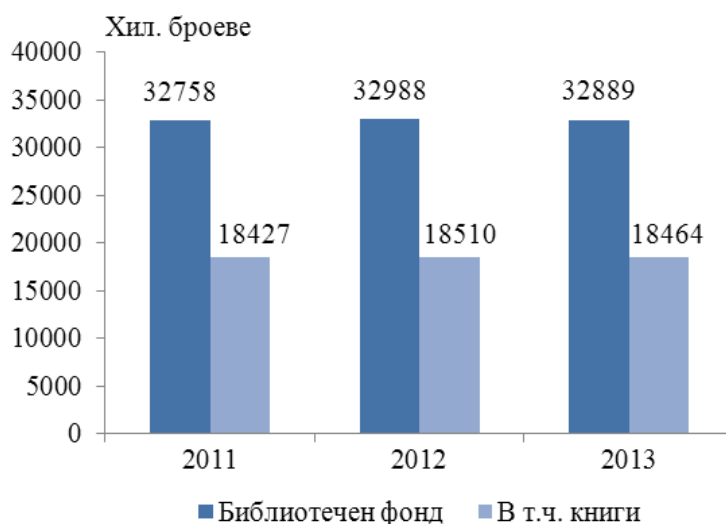
Дружества, сдружения и музикални компании са организирали 46 рецитала (художествено слово) през годината, посетени от 4 030 зрители.

Организиран са 1 394 концерта, посетени от 632 хил. лица. Най-висок е относителният дял на посетителите на естрадните концерти (поп, рок, фолк и др.) - 292.6 хил. са посетителите на 230 концерта, което представлява 46.3% от всички посетители и 16.5% от всички организирани концерти.

3. Библиотеки

Библиотеките с библиотечен фонд над 200 хил. библиотечни материала през 2013 г. са 46. Библиотечният фонд се състои от 32 889 хил. библиотечни документа: книги, продължаващи издания - вестници, списания, бюлетини и други (фиг. 3). През 2013 г. регистрираните в тези библиотеки читатели са 215 хил., което е с 3.6% по-малко в сравнение с 2012 година. Увеличават се посещенията в библиотеките с 3.9%, а общият зает библиотечен фонд на един читател в тези библиотеки остава непроменен - 29 броя (фиг. 4).

Фиг. 3. Библиотечен фонд

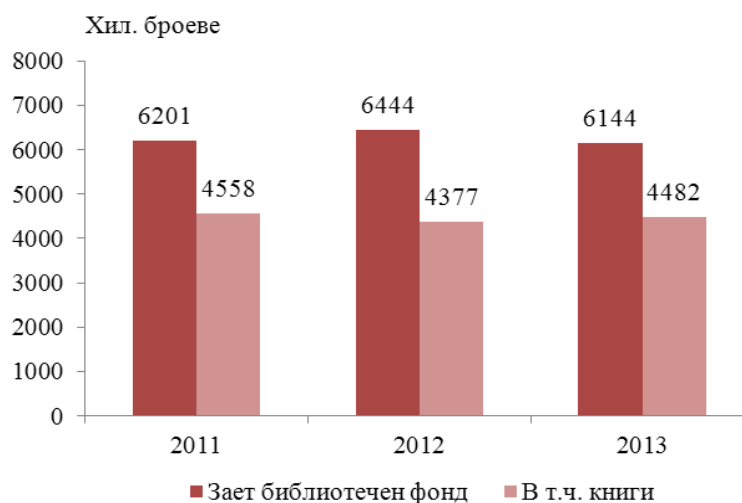
Фиг. 4. Зает библиотечен фонд на един читател по видове библиотеки

В Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ през 2013 г. има регистрирани 7 907 хил. библиотечни документа. В сравнение с предходната година този фонд се увеличава с 47 хиляди.

В 27-те регионални библиотеки в областните центрове библиотечният фонд е 11 883 хил., а заетият библиотечен фонд в тях намалява с 94 хил. (4.2%) в сравнение с предходната година.

Книгите в 46-те библиотеки с библиотечен фонд над 200 000 бр. са 18 464 хил., или 56.1% от общия библиотечен фонд, и в сравнение с 2012 г. този дял остава непроменен. Делът на продължаващите издания през 2013 г. е 14.7% от общия библиотечен фонд, а на другите библиотечни документи (аудио-визуални, електронни, графични и картографски издания, патенти и стандарти и микроформи) - 29.1%.

През 2013 г. заетият библиотечен фонд е 6 144, което представлява 18.7% от общия библиотечен фонд, а на заетите книги - 13.6% (фиг. 5).

Фиг. 5. Зает библиотечен фонд

Всички библиотеки предлагат информационни услуги, сред които са: онлайн каталог, библиотечни уебсайтове, електронни доставки, справочни електронни услуги, електронно обучение на потребители и достъп до интернет.

През 2013 г. НСИ проведе пилотно изчерпателно изследване на библиотечната дейност в страната. Отчетени са 4 132 библиотеки, като 194 от тях са неработещи, но същевременно съхраняват общ библиотечен фонд от 626 хил. библиотечни единици. В работещите 3 938 библиотеки (Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“, регионалните, общинските и читалищните библиотеки, библиотеките към висшите училища и училищните библиотеки) библиотечният фонд е 74 850 хиляди. Тези библиотеки са посетени от 11 477 хил. лица, като регистрираните читатели са 1 031 хиляди. Заетият библиотечен фонд е 17 690 хил., като от тях 11 226 хил. са заети за дома. Заетият библиотечен фонд на един читател е 17 броя. Основните изводи от проведеното пилотно наблюдение са:

- 44.0% от библиотечния фонд е съсредоточен в библиотеките с над 200 хил. библиотечни документа.
- 20.9% от читателите са читатели на библиотеките с библиотечен фонд над 200 хиляди.
- 28.7% от посещенията в библиотеките са в библиотеките с библиотечен фонд над 200 хиляди.
- 28.7% от зетия библиотечен фонд е на библиотеките с библиотечен фонд над 200 хиляди.
- Читалищните библиотеки заемат най-голям относителен дял - 70.1% от всички библиотеки, следвани от училищните - 27.0%.

Аудио-визуална дейност

Аудио-визуалната дейност включва филмовото производство, дейността на кината, както и радио- и телевизионната програмна дейност.

1. Филмово производство

През 2013 г. са произведени 106 филма - пълнометражни, късометражни и среднометражни (фиг. 6). За кинорежата са произведени 15 филма, а само за телевизията 78 филма.

Произведените **пълнометражни филми** през 2013 г. са 28, като 9 са за кинорежата и 19 са телевизионни филми, от които 4 са сериали с общо 34 епизода.

Броят на произведените **късометражни и среднометражни филми** през 2013 г. е 78, от които игралните филми са 13, документалните и образователните - 52, и анимационните филми - 12. За кинорежата са произведени 6 филма, за телевизията - 59, от които 14 филма са сериали с общо 211 епизода. Произведените късометражни и среднометражни филми през 2013 г. са 73.6% от общо произведените филми.

Фиг. 6. Произведени филми по вид

2. Кина

В края на 2013 г. броят на кината в страната е 40, а броят на киноекраните - 157. Средната посещаемост за годината на екран е 30 317 лица (табл. 1). Относителният дял на мултиплексите¹ е 22.5% от кината. В тях са съсредоточени 58.6% от екраните, 58.7% от местата, 69.2% от прожекциите и 70.5% от посещенията в кината.

1. Кина, екрани, прожекции и посещения

	2009	2010	2011	2012	2013
Кина - бр.	56	42	43	41	40
Екрани - бр.	135	151	150	150	157
Прожекции - хил.	173	207	255	243	248
Посещения - хил.	3041	4157	4649	4257	4760

През 2013 г. прожекциите в кината се увеличават с 2.4%, а посещенията - с 11.8% в сравнение с 2012 година. Приходите от билети за страната през 2013 г. са 39.2 млн. лв. и се увеличават в сравнение с предходната година с 4.9 млн., или с 14.1%. Най-висока е средната цена на билетите в област Плевен (8.76 лв.), следвана от областите София (столица) (8.60 лв.), Бургас (8.42 лв.) и Стара Загора (8.31 лв.). Най-ниска е цената на билетите в областите Враца, Кюстендил и Ямбол - съответно 3.87, 4.13 и 4.34 лева.

През 2013 г. са прожектирани 4 166 филма, които според националността им се разпределят, както следва: 293 - български, 862 - европейски, 2 627 - от САЩ, и 384 - от други страни.

¹ Стационарно кино с 8 и повече екрана.

Най-голям е броят на кината в Югозападния район - 17 кина със 131 хил. прожекции, посетени от 2.7 млн. зрители. Само в столицата функционират 13 кина с 68 екрана, в които са прожектирани 1 818 филма.

3. Радиопрограмна дейност

През 2013 г. радиооператорите (83 бр. радиа и радиомрежи) са излъчили 650.5 хил. часа радиопредавания, което е с 1.0% (6 573 часа) по-малко в сравнение с 2012 година. Най-голям е дялът на излъчените музикални предавания - 45.9%, и в сравнение с предходната година този дял се увеличава с 2.4 процентни пункта. Новините, бюлетините, коментарите, спортните новини и прогнозите за времето заемат 11.6% от всички предавания. Дялът на информационно-тематичните предавания през 2013 г. е 12.7%, а този на програмите за изкуство и култура - 2.1%. Дялът на образователните програми през 2013 г. в сравнение с предходната година остава относително постоянен - 1.4%. През 2013 г. детските и младежките предавания заемат 1.0%, или 6 749 часа от общо излъчените предавания, дялът на забавните предавания е 3.4% (21 842 часа), на информационно-забавните - 5.3% (34 178 часа), а излъчените реклами заемат 4.9% (31 762 часа) от всички предавания (фиг. 7).

Фиг. 7. Структура на радиопредаванията по вид

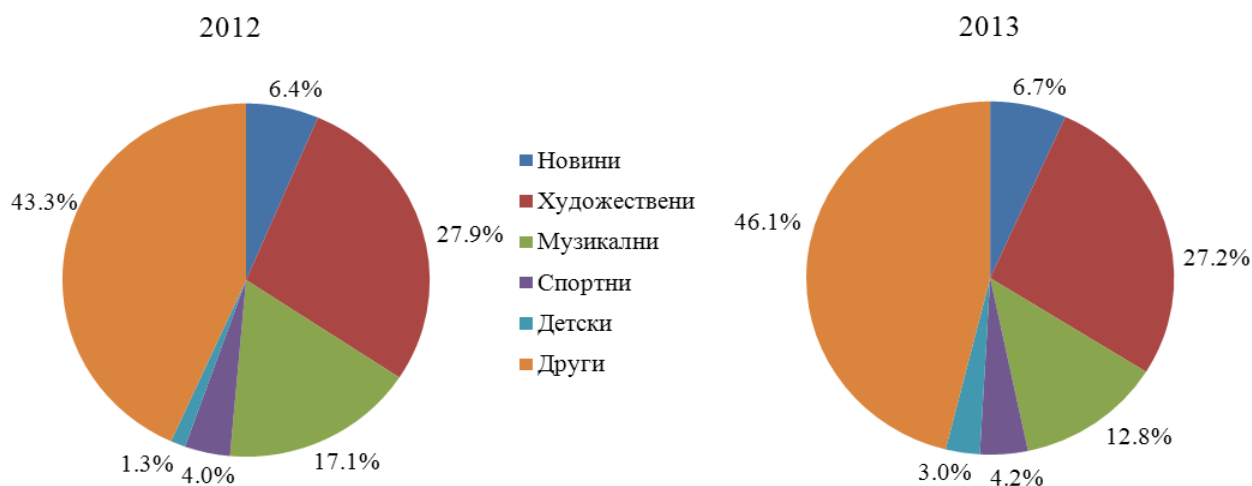
4. Телевизионна програмна дейност

През 2013 г. в страната действат 103 български регистрирани и лицензирани телевизионни оператори. Телевизиите с наземно разпръскване и тези по кабел и сателит са излъчили програми с обща продължителност 716.5 хил. часа, което е с 2.2% по-малко в сравнение с 2012 година. Най-голям е относителният дял на художествените предавания (игрални, телевизионни и видеофилми) - 27.2% (194.8 хил. часа). Намалява дялът на музикалните предавания от 17.1% през 2012 г. на 12.8% през 2013 година. През 2013 г. дялът на информационните предавания е 8.0% (57 055 часа), на забавните предавания - 4.0% (28 302 часа), и на информационно-забавните - 4.3% (30 495 часа) от всички предавания. Образователните предавания заемат 1.3% (9 121 часа) от всички предавания и в сравнение с

2012 г. намаляват с 1.6 процентни пункта през 2013 година. Делът на предаванията за детската аудитория е 3.0% (21 782 часа), а на излъчените реклами - 5.5% (39 758 часа) от всички предавания (фиг. 8).

Фиг. 8. Структура на телевизионните предавания по вид

Методологични бележки

Информация за дейността на **музеите** се получава в резултат на регулярно провеждано годишно наблюдение. От 2010 г. годишните статистически данни за музеите обхващат професионално управляваните музеи, чиито колекции са културни ценности - без музейните обекти, чиито колекции са с обществена значимост. Тяхната дейност се характеризира чрез: музейните фондови единици, посетителите; културно-просветната работа; персонала; приходите и разходите и материално-техническата база.

Дейността на **сценичните изкуства** е предмет на отделно годишно изследване. Единици на наблюдение са театрите, оперите, оперетите, цирковете, музикалните колективи, дружествата и сдруженията, които са организирали и провели рецитали и концерти (естрадни, фолклорни, симфонични, камерни, хорови, на духови оркестри, смесени и други). Тяхната дейност обхваща следните основни характеристики: сцените, местата, представленията, посетителите, постановките по националност на автора, в т.ч. нови постановки.

Предмет на годишно статистическо наблюдение е и дейността на **библиотеките** с библиотечен фонд над 200 хиляди. През 2014 г. се проведе изследване на библиотечната дейност в страната - допълнителен модул към наблюдението на библиотеките (пилотно изследване). Единици на наблюдение са Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“, регионалните, общинските и читалищните библиотеки, библиотеките към висшите училища и училищните библиотеки. Тяхната дейност обхваща следните основни характеристики: библиотечен фонд (книги, продължаващи издания и други библиотечни документи), читатели, посещения, зает библиотечен фонд, персонал, приходи и разходи, компютри, площ на библиотеките.

Данните за **филмовото производство** се събират годишно от Националния филмов център и частните продуценти. Тяхната дейност се характеризира главно чрез произведени филми, вкл. видеофилмите, филмите за кинорежата и телевизията. Дейността на **кината** се обхваща чрез следните основни характеристики: места, екрани, прожекции, зрители, приходи от билети. Не се наблюдават киноklubовете и подвижните кина.

Дейността на **радио- и телевизионните оператори** се обхваща чрез следните основни характеристики: предавания по функция в часове, приходи и разходи.

Повече информация и данни от изследванията в областта на културата могат да бъдат намерени на интернет страницата на НСИ (www.nsi.bg), раздел „Култура“.

Приложение

Таблица 1

Културни институции в страната

	2011		2012		2013	
	брой	посещения - хил.	брой	посещения - хил.	брой	посещения - хил.
Библиотеки	47	3138	47	3173	46	3296
Музеи	197	4211	188	4106	187	4644
Театри	73	1930	74	1922	75	2178

Таблица 2

Дейност на библиотеките по вид през 2013 година

Вид	Библиотеки - бр.	Библиотечен фонд - хил.	Читатели - хил.	Посещения - хил.	Зает библиотечен фонд - хил.
Общо за страната	3938	74850	1031	11477	17690
Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий”	1	7907	13	366	519
Регионални библиотеки	27	11883	123	1839	3848
Читалищни	2762	29522	502	5288	7768
Общински и градски библиотеки	13	1674	18	322	621
Училищни	1065	8557	244	1933	2508
Към общообразователни и специални училища	834	6029	204	1624	2030
Към професионални гимназии и професионални училища	216	2288	37	280	439
Към училища по изкуствата	15	239	3	30	38
Към висши училища	66	8941	128	1714	2396
Университети и специализирани висши училища	51	8799	122	1663	2321
Колежи	15	141	6	50	75
Специални библиотеки ²	4	6367	3	15	30

² Само библиотеките с библиотечен фонд над 200 хиляди.

Таблица 3

Произведени филми през 2013 година

(Брой)

	Филми	Произведени филми по направление					за други цели
		за кинорежата	за телевизията				
			общо	телевизионни	сериали		
					общо	епизоди	
Общо	106	15	78	60	18	245	13
Пълнометражни филми	28	9	19	15	4	34	-
Игрални	13	6	7	3	4	34	-
Документални	13	3	10	10	-	-	-
Други	2	-	2	2	-	-	-
Късометражни и среднометражни филми	78	6	59	45	14	211	13
Игрални	13	1	12	1	11	199	-
Документални и образователни	52	2	39	36	3	12	11
Анимационни	12	3	8	8	-	-	1
Други	1	-	-	-	-	-	1